

LNB PRESES APSKATS
20-08-2021

Sagatavoja:
INFORMĀCIJAS PAKALPOJUMU UN SBA NODAĻA
UZZIŅU UN INFORMĀCIJAS CENTRS

Par kādu šķirkli Nacionālajā enciklopēdijā

Izlasīju Nacionālajā enciklopēdijā 2021. gada 26. jūlijā publicēto šķirkli ar nosaukumu «Ārsta asistēta nāve» [1] un gribu izteikt dažas piezīmes. Rakstu sadalīšu divās daļās – pirmajā komentēšu šķirklā uzbūvi un galvenos tajā izteiktos apgalvojumus, otrajā daļā pievērsīšos jautājumiem par Nacionālās enciklopēdijas vadlīnijām, mērķiem, ekspertu atlasī, viņu darba uzraudzību un enciklopēdijas tapšanas procesu.

AGNESE IRBE
PIXABAY.COM

Ārsta asistēta... nāve?

Izvēlētais šķirklā nosaukums «Ārsta asistēta nāve» ir mulšiņošs. Nezinātais varbūt pat nesaprastu, par ko ir runa. Nosaukums, protams, tulkojums no angļu valodas – *physician assisted death* –, droši vien uzskatot, ka jēdziens «pašnāvība», «eitanāzija» tautā tiek uztverti negatīvi. Spriežot pēc literatūras saraksta un argumentiem, šķirklā saturs ir ieturēts anglosakšu 20. gadsimta utilitārisma (derīguma ētika) tradīcijā, kas arī ievieša šo eifemismu. Tomēr jēdziens «ārsta asistēta nāve» ir viegli pārprotams. Galu galā pie daudziem mirējiem gan mājās, gan slimnīcās ir ārsti, kuri kaut kādā veidā savam pacientam «asistē» – piemēram, atvieglo sāpes, neērtības vai psiholoģiskas ciešanas. Manuprāt, būtu bijis sakarīgāk un godīgāk par šķirklā nosaukumu izvēlēties «eitanāziju» un tad ārsta asistēto

pašnāvību skatīt kā vienu no eitanāzijas apakšgadījumiem. Šādu eitanāzijas klasifikāciju piedāvā, piemēram, Ričards Polāks savā apjomīgajā pētījumā «Tiesības uz nāvi. Eitanāzijas krimināltiesiskie, medicīniskie un ētiskie aspekti» [2]. Šī latviešu valodā sarakstītā monogrāfija šķirklā bibliogrāfijā nav pieminēta. Iespējams, tāpēc, ka Polāka slēdzieni par eitanāzijas ētisko un legālo pieļaujamību ir pilnīgi pretēji šķirklā autora Ivara Neidera slēdzieniem. Taču, pragmatiski raugoties, līdzās vienīgajai atsaucei latviešu valodā (paša Ivara Neidera publikācija), manuprāt, būtu bijis vērtīgi minēt arī 399 lappuses biezu pētījumu, kurš iznācis latviski un ietver sīku pārskatu par visu latviešu valodā šajā jomā publicēto, ieskaitot Neidera rakstus.

Nolūks – pārlicināt lasītāju

Otrs, iespējams, izšķirošais iemesls, kāpēc šķirklim izvēlēts no-

saukums «Ārsta asistēta nāve», ir pats šķirklā nolūks. Nolūks ir pārlicināt lasītāju, ka, pirmkārt, atšķirība starp mirt (no slimības) un nogalināt (slimo) ir ētiski nenozīmīga (faktiski neeksistējoša); otrkārt, nenozīmīga un vēra neņemama ir arī atšķirība starp pacienta atteikšanos no ārstēšanas vai dzīvības mākslīgas uzturēšanas un palīdzību pašnāvības veikšanā; treškārt, nenozīmīga ir arī atšķirība starp palīdzību pašnāvības veikšanā un pacienta eitanizēšanu; ceturtkārt, visi ētiskie un arī legālie argumenti pret eitanāziju un tās apakšformām ir vāji un izgāzušies. Šķirklā argumentācijas stratēģija ir šāda: uzsvērt terminālo sedāciju [3] un mākslīgo dzīvības uzturēšanas līdzekļu atslēgšanas procedūru, lai pierādītu, ka likums jau tagad respektē autonomiju, kā arī paredz iespēju atturēties no nelietderīgas terapijas gadījumos, kad uzlabojumi nav paredzami; tad pierādīt, ka tas būtībā nekādi

neatšķiras no palīdzības pašnāvības izdarīšanā, un tad pierādīt, ka palīdzība pašnāvības izdarīšanā būtībā neatšķiras no aktīvās eitanāzijas. Bet neviena no šīm pārejām nav «ētiski nenozīmīga», un, pakāpeniski griežot desu plānās šķēlītēs, tā beigās tik un tā visa ir sagriežta. Šķirklis ir veidots kā viedokļraksts, varētu pat teikt, lobija raksts, un es pat piebilstu – diezgan brutāls lobija raksts. Vismaz divas trešdaļas no šķirklā ir veltītas eitanāzijas kritiķu argumentu atspēkojumam, un paši šie argumenti minēti tikai tāpēc, lai parādītu, cik slikti, pēc šķirklā autora domām, tie ir.

Eitanāzijas ētiskā problēma

Atbildēšu uz dažiem apgalvojumiem. No tā, ka pacientam ir tiesības atteikties no ārstēšanas vai noteiktas procedūras, neizriet, ka starp neārstēšanu (slimnieks nomirst no slimības) un eitanizē-

nu (slimnieks nomirst no injicēta nāvējoša medikamenta) nebūtu būtiskas atšķirības, jo iznākums ir tieši tāds pats – pacienta nāve. Pacienta autonomijas un pašnoteikšanās respektēšana automātiski neietver pacienta vēlmes tikt nogalinātam apmierināšanu. Tādēļ jūsmīgie citāti no Jesajas Berlina par būšanu tikai «pašam savas, nevis citu cilvēku gribas instrumentu» un būšanu «par subjektu, nevis objektu» nekādi nav saistīti ar apspriežamo jautājumu. Eitanāzijas ētiskā problēma nav pacienta vēlmē tikt nogalinātam – tā pietiekami daudzos apstākļos ir labi saprotama –, bet prasībā citiem šo vēlmē apmierināt. Šī prasība ir asā pretrunā ar deontoloģisko jeb pienākumā balstīto aizliegumu nogalināt un ar ārsta darba pamata principiem – vismaz tādiem, kādi tie līdz šim ir saprasti.

Turpinājums 3. lpp. ▶

KODOLS

Avots: Kodols

Datums: 17-08-2021

Par kādu šķirkli Nacionālajā enciklopēdijā

4 Sākums 1. lpp.

Piedāvājot domu eksperimentu ar mantkārīgu radniecību, kurš ielaužas slimnīcā un atslēdz slimnīcas plaušu ventilācijas iekārtu, tādējādi tiekot apstādīts slepkavībā, Neiders mēģina pierādīt, ka noskaidrojums starp «nomira no nespējas elpot bez palīg-iekārtas» un nomira «no nāvējošas injekcijas» ir būtisks. Taču krimināltiesības pazīst *mens rea* un zina, ka rīcības veicēja nolūks ir vismaz tikpat nozīmīgs kā konkrētais, fiziskais nāves cēlonis. Piedāvājot citu piemēru, jautā, kas atšķiras šie gadījumi: persona tīši pameta zidāni vienu pašu vannā, zinot, ka viņš noslieks; persona nepieņēma uzmanību jūrā sliktstojājam; persona nespēja izglābt sliktstojā, jo nespēja peldēt. Visos gadījumos sliecis ir būtiski noskaidrot. Nāves cēlonis nav vienīgais apstāklis, kuri ņem vērā, izvērtējot personas līdzatbildību vai vainu, – būtisks ir arī nolūks, motivācija un darbības vai bezdarbības mērķis. Elpināšanas iekārtu vai sirdsdarbības aparātu var atslēgt apstākļos, kad dzīvības tālāka maksimāla uzturēšana slimnīcā ir pārāk moka vai nav paredzama dabīgo elpošanas funkciju atjaunošanās (medicīnas mērķis ir palīdzēt atjaunot organisma dabīgas funkcijas, nevis aizvērt tās!), bet tas nepadarā šo darbību vienlīdzīgu tādai darbībai, kuras mērķis ir slimnieka organisma iekšējo procesu maksimāla apturēšana ar nāvējošu medikamentu palīdzību. Pacienta vērme šajā vienādībā nēko nemaina. Vēlme nav nekāds «izšķirošais» arguments.

Vai ir tādi gadījumi, ka apgalvo Neiders, kad «nāve var būt labums»? Manuprāt, ne, jo tā ir loģiska pretruna. Dzīvība ir pamata labums; nevar kaut ko atzīt par labumu personai, kuras vairs nav. Lai persona varētu iegūt un baudīt kādu labumu, tai visupirms ir jābūt dzīvai. Tiesi tas pats attiecas uz pašnāvību. Neko nedod teikt, ka dažos gadījumos tā var būt «racionāla izvēle» un ka tā pati par sevi «nav ētiski nosodāma rīcība». Eitanāzijas problēma nav tajā, ka dažkārt cilvēki izdara pašnāvību, un viņu personīgo motivāciju var saprast, – eitanāzijas problēma ir tajā, ka no šīs saprašanas neizriet pienākums atbalstīt pašnāvnieka darbību vai tās piedalīties.

Hipokrata zvērests

Iebildumam, ka ārstu misijā neietilpst pacientu nogalināšana, šķirklā autors atbild ar norādi, ka tas esot «balstīts pārlieku šaurā medicīnas un ārstu misijas izpratnē». Komentējot šo pār-

lieku šauru izpratni, autors nez kāpēc pieņem, ka oponenti par ārstu misiju uzskata dzīvības glābšanu par katru cenu (kas daudžos gadījumos, kā zināms, nav iespējams). Taču ārstu pirmējais uzdevums, kas vairākkārt uzsvērts nākamajā rindkopā Hipokrata zvērestā, ir nevis glābt par katru cenu, bet «pirmām kārtām nekaitēt». Pacienta indēšana, zvēresta skatījumā, nepārprotami pieder pie kaitēšanas. Neidera komentārs par Hipokrata zvērestu ir grūti saprotams, jo tajā šķirklā autors mēģina vienlaikus pierādīt vairākas savstarpēji pretranas tēzes: a) zvērests ir vēsturisks dokuments no senātes bez normatīvas nozīmes; b) eitanāzija nav pretrunā ar zvēresta punktu «Nedodu nevienam nāvējošas zāles, ja man to lūgs, un neizteikšu šādu piedāvājumu», jo antikajā pasaulē cilvēki esot baidījušies no ļaunprātīgiem indētājiem, kārtāšanās vai sēdināšanas elektriskajā krēslā ir pārgājušas uz nāvējošu injekciju, kuru drīkst veikt un uzraudzīt tikai ārsti vai mediķi; ar tiem pašiem argumentiem, proti, ka tas ir Hipokrata zvēresta pārkāpums. Turklāt no tā, ka vismaz viens vai vairāki zvēresta punkti mūsdienu valstīs tiek pārkāpti ar neapmērtu vērā, neizriet, ka būtu jāatsakās arī no atlikušā – neizmantot ārstu zināšanas un prasmes ar mērķi nogalināt smagi slimos.

Izvēlētais šķirklā nosaukums «Ārsta asistēta nāve» ir mulsinošs. Nezinātājs varbūt pat nesapratu, par ko ir runa

Ja zvērests ir novecojis un tāpēc nav normatīvs teksts, par to nav vērts pat runāt. Taču ne to Ivars Neiders grib sacīt. Arī viņš droši vien kaut kādā mērā atzīst, ka nebūtu slikti ārstu darbību iegrožot ar vismaz dažiem deontoloģiskiem formulētiem aizliegumiem, kuriem būtu jābūt spēkā neatkarīgi no apstākļiem, valdošās varas, ideoloģiska spiediena, laikmeta vēsmām un tam līdzīgi. Galu galā ārstu rokas bieži ir cilvēku dzīvība. Ja cilvēka dzīvība netiek novietota labumu hierarhijas virsotnē, interesanti, ko citu tur varētu novietot? Un galu galā 20. gadsimts ir bēdīgi slavens ar dažādu augstākās raudzes ārstu un medicīnas profesoru darbošanos zinātniskā rasisma un biomedicīniskā eksperimentu tumsā. Taču, kā redzams, šiem deontoloģiskajiem eksperimentu tumsā ietvarā. Taču, kā redzams, šiem deontoloģiskajiem eksperimentu tumsā ietvarā. Taču, kā redzams, šiem deontoloģiskajiem eksperimentu tumsā ietvarā.

jābūt deontoloģiskiem. Šis problēmas dziļāko sakni viņš nesaskata vai nevēlas redzēt.

Īpaši absurds šķiet apgalvojums, ka zvēresta teksts «nedodu nevienam nāvējošas zāles» ietver aizliegumu nedot šīs zāles kādai trešajai personai, bet neietver aizliegumu dot tās pašam slimniekam, ja viņš to lūdz. Garām paslīdzis ir arī apstāklis, ka tie morālfilozofi, kuri iestājas pret eitanāziju, gandrīz vienmēr iestājas arī pret «augļa nodzišanu». Šāds piemērs ir šķirklī minētais Džons Finiss. Viņa argumentiem par labu kā minimāliem varētu minēt to, ka tie vismaz ir loģiski sakarīgi un principiāli aizstāv dzīvību kā neatņemamu labumu. Plašākam kontekstam varētu piemērot, ka jau daudzas desmitgades neapklusēti formulēti iebildumi pret ārstu dalību nāvessoda (kopš vairākus ASV pavalsts no šausnās, kārtāšanās vai sēdināšanas elektriskajā krēslā ir pārgājušas uz nāvējošu injekciju, kuru drīkst veikt un uzraudzīt tikai ārsti vai mediķi) ar tiem pašiem argumentiem, proti, ka tas ir Hipokrata zvēresta pārkāpums. Turklāt no tā, ka vismaz viens vai vairāki zvēresta punkti mūsdienu valstīs tiek pārkāpti ar neapmērtu vērā, neizriet, ka būtu jāatsakās arī no atlikušā – neizmantot ārstu zināšanas un prasmes ar mērķi nogalināt smagi slimos.

Tiesības uz dzīvību un nāvi

Nozīmīga šķirklā argumentācijas stratēģija ir tēze, ka, lai arī ikvienam cilvēkam ir tiesības uz dzīvību, viņam ir tiesības arī no šīm tiesībām atteikties, un attiecīgi šīs tiesības paplašinājums citiem ir saistošs. Šī tēze balstās pieņēmumā, ka tiesības ir atkarīgas no personas gribas un tādējādi, piemēram, tiesības netiek nogalinātas dažos gadījumos ietver arī tiesības tikt nogalinātas. Bet tas ir absurds. Gan pēc būtības, gan arī tādā ziņā, ka tiesības kā ētisks nojēgums tādējādi tiek pilnīgi iztukšots no sava satura. Vai, piemēram, tiesības netiek paverdzinātas ietver arī tiesības brīvprātīgi kļūt par vergu, ja to vēlas? Vai arī drīzāk, ja tiesības vispār kaut ko nozīmē, tad tās (citiņot kādu Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu) ir līdzīgas «vienvirziena alejai» – tām ir tikai pozitīvais aspekts, tās neietver šim aspektam pretēju. Lai pamatotu tiesības atteikties no tiesībām uz dzīvību, Neiders piesauc jau minētās tiesības atteikties no ārstēšanas, pat ja tas nozīmē drīzu slimnieka nāvi. Viņš apgalvo, ka, ja neatzīst tiesības atteikties no tiesībām uz

dzīvību, tad nedrīkstētu atzīt arī tiesības atteikties no ārstēšanas. Bet šis arguments balstās pārpratumā. Pirmkārt, tiesības uz dzīvību nav tiesības, kas tiek pieprasītas no dabas, tas ir, šajā gadījumā no slimības, kura grāsis «nogalināt». Daba (teiksim, vēja ūnās) nevar būt prasības saņēmējs un izpildītājs. Prasības saņēmējs un izpildītājs var būt vienīgi cits lemtspējīgs un rīcībaspējīgs cilvēks vai cilvēku kopums. Otrkārt, tiesības atteikties no ārstēšanas ir sekundāras un graduālas, un atkarīgas no daudziem apstākļiem. Piemēram, tās neskar dzīvības glābšanu ārkārtas apstākļos. Sliecēja prasību glābējiem viņu neglābt glābēji pamatoti neņemtu vērā – nevis tāpēc, ka noraidītu kāda tiesības uz autonomiju un pašnoteikšanos, bet tāpēc, ka sliecēja psihisko stāvokli atzītu par tādu, kādā persona nav spējīga pieņemt apdomātu lēmumu un paust savu gribu. Savukārt gadījumos, kas nav ārkārtas gadījumi, atteikšanās no ārstēšanas neizraisa tādas galejas un neatgriezeniskas sekas kā sistēmā pašnāvība vai eitanāzija, proti, tūlītēju nāves iestāšanos. Atteikšanās no ārstēšanas vai kādas noteiktas terapijas nav vienādājama ar pašnāvību.

Šādi varētu turpināt par katru šķirklā paragrāfu, bet diez vai tas ir vajadzīgs. Es nepārliecināšos eitanāzijas aizstāvjus, un viņi nepārliecinās mani. Kā citos ētiskā rakstura jautājumos, debātes par eitanāziju balstās ļoti dziļās un fundamentālās atšķirības gan tiesību un pienākumu izpratnē, gan arī pašu šo nojēgumu pamatojumā noteiktā filozofiskā antropoloģijā un attiecīgi metafizikā. No viena šķirklā Nacionālajā enciklopēdijā nekādas šādas iztirzājumus nevar sagaidīt, un tas arī nav vēlams.

Nacionālās enciklopēdijas «ētiskie uzstādījumi»

Taču būtiskāks šoreiz ir cits jautājums, proti, kādas ir Nacionālās enciklopēdijas redakcijas vadlīnijas, ja šķirklī tādos sabiedrībai nozīmīgos jautājumos kā eitanāzija, ārstu pienākumi un tiesības uz dzīvību nevis skaidro lietas būtību un konflikta pamatu, bet enerģiski aizstāv viena autora vai noteiktas bioētikas grupas nostāju.

Afgādinašu, ka Nacionālā enciklopēdija nav privāts projekts vai domubiedru publikāciju vietne, vai blogu portāls. Par enciklopēdijas radīšanu un finansēšanu ir atbildīga Kultūras ministrija. Projekts tika uzsākts ministres Daces Melbārdes un turpināts ministra Naura Puntūla laikā (abi no Nacionālās apvienības).

Pēc Kultūras ministrijas paspārnē esošās Latvijas Nacionālās bibliotēkas sniegtajiem datiem, laikā no 2014. līdz 2021. gadam enciklopēdija saņēmusi 2 088 531 eiro. Pielikrūta, ka, ņemot vērā darbu apjomu un vērtību, astoņiem gadiem arī divi miljoni eiro nešķiet pārmērīgi, turklāt runa primāri nav par valsts naudas izmantojumu (lai gan arī par to). Runa ir par pašas enciklopēdijas «ētiskajiem uzstādījumiem», proti, tās neitralitāti.

Šīs piezīmes rakstot, nesaku, ka minētā šķirklā izstrādāšanā nebūtu iesaistīts attiecīgās jomas lietpratējs. Protams, ka Ivars Neiders ir jomas lietpratējs un eksperts – viņš ar asistētās pašnāvības un eitanāzijas jautājumiem ir nodarbojies lielu daļu savas profesionālās dzīves. Problēma ir tajā, ka viņš lobē noteiktu pozīciju – eitanāzijas legalizāciju Latvijā –, un enciklopēdijas šķirklis šādam lobiņam nav vietas. Enciklopēdijas netiek radītas un uzturētas ar ideoloģisku un politisku mērķi. Šķirklim būtu jābūt sastādītiem, cik vien iespējams, aprakstošā un atbilstīgā veidā. Šķērsošos jautājumos ir jāatspoguļo abu pušu argumenti to labākajā atrodamajā versijā. Šādu attieksmi sauc par intelektuālo godīgumu. Ja viens nozares speciālists šādu šķirklī nav spējīgs uzrakstīt, jo cieši turas pie savas pārliecības, būtu vēlams tā paša šķirklā iestrādāt piesaistīt vēl citu nozares speciālistu, kura skatījumus atšķiras. Tikai tad šim šķirklim un attiecīgi enciklopēdijai būtu kāda jēga un tā spētu izpildīt savu «augst ticama informācijas kopuma» [4] funkciju. Pašam Ivaram Neideram un Artim Svēcēm, kurš ir atbildīgs par filozofijas sadaļu enciklopēdijā, manuprāt, vajadzētu ņemt vērā, ka, ja Nacionālā enciklopēdija (vai tās filozofijas vai bioētikas sadaļa) jau pašos pirmsākumos kļūst par noteiktas ideoloģijas nesēju un aizstāvi, tā turākajā laikā daudzu lasītāju acīs pilnībā zaudēs savu uzticamību. Tā būs lietojama tikai attiecīgās nostājas lobētāju vai noteiktu partiju un nevalstisko organizāciju vajadzībām. Bet diez vai tās būs šīs Latvijas simtgades projekta mērķis. Un diez vai Kultūras ministrijai vajadzētu šādu projektu atstāt. ●

[1] <https://enciklopedija.lv/skirklis/126630-arssta-asisteta-nave>. Šķirklā autors – Dr. phil. Ivars Neiders.

[2] Rīga: Tiesu namu agentūra, 2016.

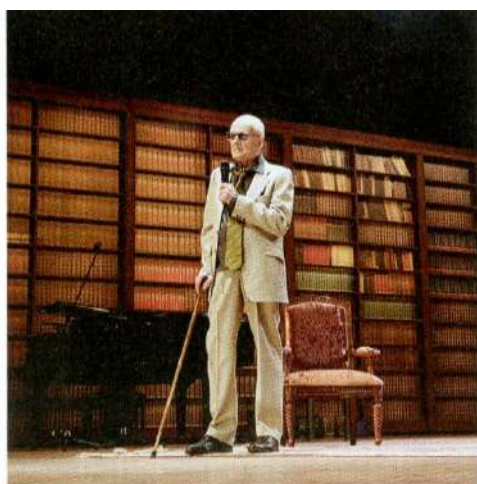
[3] Mirstošā, nemierīga cilvēka medikamentozā otāpīnāšana un sedācija tūlītā apmērā, ko parakstis doļāji vai pat pilnīgi apzinās zudums. Pārāk proksē bieži kritizēta kā «slēpta eitanāzija».

[4] <https://enciklopedija.lv/par-enciklopediju>

Avots: Tolos.lv

KODOLS

Avots: Kodols
Datums: 17-08-2021

Krodera grāmatas 9.10.

Līdz pat **9. OKTOBRIM** Latvijas Nacionālās bibliotēkas 1. stāva ātrijā būs apskatāma izcilā latviešu teātra režisora Oļģerta Krodera (1921–2012) 100. dzimšanas dienai veltītā izstāde *Es varētu būt bibliotekārs*. Tā tapusi, sadarbojoties Valmieras teātrim un LNB, un caur grāmatām atspoguļo režisora laikmetu, viņa laikbiedrus, informatīvos un emocionālos iespaidus. Izstādē būs apskatāmi eksponāti no Krodera bibliotēkas, Krišjāņa Salmiņa un Evitas Sniedzes personiskā arhīva. «Pēkšņi vienā jaukā dienā visu bibliotēku, ko esmu visu mūžu... esmu faktiski kolekcionējis un sakrājis... To es atdodu Valmieras teātrim – viss, *vsjo* un cauri!» 2002. gadā, pārceļoties uz dzīvi Valmierā, teica Kroders. Izstāde ir kā mēģinājums saprast, uzminēt grāmatas nozīmi Krodera dzīvē un attiecībās ar apkārtējiem.

Avots: Sestdiena

Datums: 13-08-2021

Bibliotēkas pārvērtības 25 gados

Grāmatu plauktu nomaiņa 2019. gadā. Foto: no Saulkrastu novada bibliotēkas arhīva

Kristīne Saukuma,
Saulkrastu novada bibliotēkas
bibliotēku informācijas speciāliste

Saulkrastu novada bibliotēka Raiņa ielā 7 nonāca tieši pirms 25 gadiem. Šajā laikā tajā notikušas lielas pārvērtības un uzlabojumi.

Šomēnes bibliotēka atzīmē 25 gadu jubileju kopš tās pārcelšanās uz pašreizējo adresi Raiņa ielā 7. Tieši 1996. gada 9. augustā bibliotēkas jaunatvērta telpās tika rīkota salsmaize. Līdz tam Saulkrastos pieaugušo un bērnu bibliotēkas bija atsevišķas ēkas, taču šeit pirmo reizi bibliotēkas pastāvēšanas vēsturē abas bibliotēkas tika apvienotas vienuviet. Tām tika pievienota arī skolas bibliotēka.

Šajos 25 gados Saulkrastu novada bibliotēka ir augusi un attīstījusies un turpina to darīt, lai lasītājiem būtu prieks pie mums iegriezties vēl un vēl. Visiem interesentiem augustā rīkotajā novadpētniecības izstādē ir iespēja apskatīt, kā bibliotēka mainījusies šajā laikā, lasot ne tikai rakstus, bet arī apskatot fotogrāfijas.

Savu darbu Raiņa ielā 7 bibliotēka sāka ar vienu vienīgu abonementa telpu, kur nācas ietilpināt visu grāmatu un periodisko izdevumu krājumu. Pārējās telpas bija veikals, frizētava un šūšanas darbnīca. Ar gadiem bibliotēka ir izvietojusies visā ēkas otrajā stāvā, paplašinot arī

apmeklētājiem piedāvātos pakalpojumus. Tika izremontētas telpas, sagādāti jauni grāmatplaukti un mēbeles, kā arī jauns aprīkojums ērtākai lasītāju apkalpošanai. Tagad bibliotēka ir iespēja ne tikai saņemt grāmatas un žurnālus lasīšanai, bet arī uzturēties skaisti iekārtotā lasītava un izmantot datorzāli, lai strādātu pie datora, drukātu, skenētu, kopētu u.c.

Pagājušajā gadā Saulkrastu novada bibliotēka tika iekārtota pavisam jauna telpa – klusā lasītava, kur apmeklētāji var klusumā netraucēti strādāt pie sava datora vai lasīt literatūru. Ar aizvērtām durvīm telpa pilnībā izolē lasītāju no bibliotēkas apkārtnes trokšņa, ļaujot pilnīgi koncentrēties darbam un nesatraukties par uzmanības novēršanu.

Mums ir patīams prieks par paveikto, bet ar to bibliotēkas attīstība neapstājas – turpmāk plānojam attīstīt novadpētniecības nozari. Šobrīd liela uzmanība tiek pievērsta novadpētnieciskajam darbam, un, iespējams, jau drīz bibliotēkā tiks atklāta īpaša telpa novadpētniecības materiāliem. Turklāt bibliotēkas telpās būtu nepieciešams veikt uzlabojumus, lai padarītu to pieejamu cilvēkiem ar kustību traucējumiem un māmiņām ar bērnu ratiņiem, kas ir būtiska Bibliotēku akreditācijas komisijas norāde. Pilnveidošanās ir nebeidzams un ilgstošs process, taču, soli pa solim, Saulkrastu novada bibliotēka kļūst arvien labāka un turpina savu izaugsmi.

Avots: Saulkrastu Novada Ziņas
Datums: Augusts-2021

Izstādes atklāšana “Not Just books!” projekta noslēdzošā aktivitāte

Informācija: *Arnita Gaiduka*

Latvijas - Krievijas pārrobežu sadarbības programmas 2014.-2020. gadam ietvaros realizētā projekta “Ne tikai grāmatas – bibliotēkas uzņēmējdarbības atbalstam!” viena no pēdējām aktivitātēm- izstāde “Iepazīsti Ziemeļlatgales uzņēmējus”- kas tika atklāta par projekta finanšu līdzekļiem renovētajā Balvu Centrālās bibliotēkas izstāžu zālē 29.07.2021. Izstādē var aplūkot tikai daļu no projektā paveiktā, proti, sniegtā atbalsta jauniešiem Ziemeļlatgales uzņēmējiem, rezultātiem.

Līdztekus produktu/pakalpojumu vizuālās identitātes un dizaina izstrādātajiem elementiem, ir apskatāmi uzņēmējiem sagatavotie reklāmas foto un video. Jāpiemin, ka daļai uzņēmēju projekta ietvaros

Covid 19 radīto apstākļu dēļ, izpildīta daļa no projekta partneru klātienes tikšanās un daži citi plānotie pasākumi, taču finansējums tika novirzīts papildus uzņēmēju atbalstam.

tika izstrādāti mārketinga plāni, veikti etiķešu tulkošanas darbi. Atbalsts tika sniegts 23 Ziemeļlatgales uzņēmējiem.

Projekta “Ne tikai grāmatas – bibliotēkas uzņēmējdarbības atbalstam!” realizēšanas periods iesākās 2019. gada 31. maijā un noslēdzās 2021.gada 30.jūlijā. Trīs partneru- vadošais partneris bija divas iestādes- Balvu Centrālā bibliotēka un Ziemeļlatgales Biznesa un tūrisma centrs, un Dedoviču rajona Centrālā bibliotēka (Pleskavas

apgabals, Krievija) sadarbības procesā tika realizētas nozīmīgas aktivitātes uzņēmējdarbības veicināšanai. Tika iepirkta biznesa literatūra, kura pieejama bibliotēkās, konkrētas labuma guvēju iestāžu telpas ne tikai tika renovētas, bet arī aprīkotas ar mūsdienīgu aprīkojumu, mēbelēm, lai radītu uzņēmējiem ērtu un rosinošu darba vidi organizējot sanāksmes, diskusijas, seminārus vai iepazīstoties ar literatūru. Tika organizēti semināri gan esošajiem, gan topošajiem uzņēmējiem-skolēniem, piesaistot profesionālus un pieredzējušus

lektorus kā arī mācību vizītes bibliotēkās Dedovičos un Balvos, iesaistot asociētos partnerus-Bauskas Centrālo bibliotēku. Ir izveidota online rokasgrāmata uzņēmējiem kā atbalsts dažādu programmu un lietotņu izmantošanā.

Izstādes atklāšanā uzrunu teica Balvu novada priekšsēdētājs Sergejs Maksimovs, par projektā iegūtajiem labumiem dalījās Balvu Centrālās bibliotēkas vadītāja Ruta Cibule un Ziemeļlatgales Biznesa un tūrisma centra vadītāja Gunta Božoka. Bija ieradušies uzņēmēji un citi interesenti.

Avots: Balvu Novada Ziņas
Datums: 10-08-2021

Bibliotēka kļūst ģimenēm draudzīgāka

Līdz pat nākamā gada vidum turpināsies pārrobežu projekta "Ģimenes stiprināšana ar bibliotēkas sadarbības palīdzību kā ieguldījums sociāli-ekonomiskajā attīstībā Ludzas novadā, Rokišķu rajonā un Jēkabpils pilsētā jeb "HOME"" īstenošana. Tā mērķis ir veicināt visu trīs pašvaldību dzīves apstākļu uzlabošanos Latvijas un Lietuvas pierobežas reģionos. Lai arī pandēmijas apstākļos dažām no aktivitātēm bija jāmaina formātu, vasarā Ludzas pilsētas galvenajā bibliotēkā jau notikuši vairāki labiekārtošanas darbi un pasākumi.

(Turpinājums 3. lpp.)

Bibliotēka kļūst ģimenēm draudzīgāka

Bibliotēka iespējams spēlēt lielformāta galda spēles.

(Sākums 1. lpp.)

Ludzas pilsētas galvenās bibliotēkas darbinieki dodas ekskursijā uz Zilupes pusi. Šeit atrodas apskates zemnieku saimniecība "Bites", kur saimnieko Ivanovu ģimene. Šie braucieni uz dažādām lauku mājām ļauj ievērot vienu no galvenajām aktivitātēm Latvijas-Lietuvas pārrobežu projektā "HOME" ("Mājas").

Soreiz kā lieli, tā mazi Ludzas novada iedzīvotāji mācās veidot rotājumus no salmiem. – 12 salmi, tāpat kā 12 mēneši, bet šeit ir 4 salmi, tāpat kā četri gadalaiki, – skaidro pasniedzēja. Bērni kopā ar vecākiem iet uz lūz.

Ludzas iedzīvotāja Antopina saka, ka tā nav pirmā reize, kad mazmeitas brauc pie viņas uz Ludzu no Rīgas: – Parasti mēs piedalāmies visādās aktivitātēs, kas notiek bibliotēkā, tāpēc mēs pietiekamies.

Piedalīties šādās aktivitātēs, tas ir ļoti vērtīgi, uzskata Antopina, labi ir kaut ko jaunu iemācīties, tiek iegūti jauni iespaidi, savukārt viņas mazmeitas Zilupē ir pirmo reizi.

Estere, Antopinas mazmeita, puzurusi taisa otro reizi dzīvī un uzskata, ka pats interesantākais ir tas, ka tu uzzini kaut ko jaunu.

Iespēja veidot ciešu sadarbību bibliotēkām ar vietējiem iedzīvotājiem ir projekta būtiskākais ieguvums.

Ludzas pilsētas galvenās bibliotēkas bibliogrāfe Vija Latīševa uzskata, ka ir ļoti jauki pavadīt laiku kopā ar ģimeni, lietderīgi pavadīt laiku, satikties ģimenīcni savā slāpā, ne tikai savas ģimenes ietvaros. Arī apmeklētās saimniecības tika izvēlētas, jo tās ir ģimenes uzņēmumi, tādā veidā tiek parādīts bērniem, kā ir strādāt saimniecībā. Savukārt orģien meistarklasē bērniem radīja, kā vārtīt biezienu, arī tas viņiem ir ļoti interesanti.

Iecerēts, ka, īstenojot projektu līdz pat nākamā gada beigām, tiks sekmēti arī dzīves apstākļu uzlabošanas Latvijas un Lietuvas piederības reģionos. Plašākā informācija par projekta aktivitātēm un pasākumiem pieejama bibliotēkas un pašvaldības mājaslapās, kā arī sociālajos tīklos. Iedzīvotāju interese līdz šim bijusi patiesi liela, tāpēc priekšroka dota ģimenēm ar bērniem.

– Mēs nevaram pagēmt vietas, – atzīst V. Latīševa, – Bet daudzi zvana, jo tagad aizbraukt kaut kur ekskursijā un pabūt kopā ar bērniem ir ļoti interesanti. Brauc gan vecāki, gan

Bērni mācās pīt rotājumus no salmiem.

Ludzas pilsētas galvenā bibliotēkas bibliogrāfe Vija Latīševa.

Esterei patīk iemācīties jaunas lietas.

vecvecāki. Tuvākajā laikā plānota arī vienkārša ekskursija Ludzā.

Projekta gaitā paredzēts organizēt arī izbraukumus uz izzieme semināros un festivālos, tomēr pandēmija pagaidām neļauj to darīt. Taču jau uzsākta bibliotēku vides pielāgošana patīkamākai ģimenes atpūtai, kā arī norit atraktīvas izklaidējošas un izglītojošas aktivitātes "Family time" jeb "Ģimenes laiks".

– Man pašai intrīģē astronomija, tagad iegādāts teleskops, un mani ļoti interesē, kā tiks organizēta nakts bibliotēkā, – saka Ludzas novada pašvaldības projektu vadītāja Viola Andrušenko.

Bibliotēkas darbinieki uzskata, ka svarīgi palielināt bibliotēkas lomu vietējā sabiedrībā, jo bibliotēka ir centrs, kas var dot visvairāk. Šeit plāno aprikot telpas, kur var mainīt autiņbiksītes zālaigiem, tas arī ir nozi-

mīgi, jo pilsētā pagaidām nav tādas vietas. Tāpat arī bibliotēkās projekta gaitā papildina materiāli tehnisko bāzi. Ludzā jau ir iegādāti 10 portatīvie datoru un citas ierīces. Lielajā zālē tika uzstādīts kondicionieris, jo agrāk šeit bija ļoti karsts – trešais stāvs, metāla jumts. Lai būtu iespēja veikt kādas nodarības, iet rotājas, iekārtos nelielu istabiņu, kurā notiktā laikā varēs atnākt māmīgas, tēvi, vecēvi ar bērniem un puspalēties. Rotāju istabi notiks tematiskās nodarības, "spēļu stundas" laikā varēs izspēlēt arī lielformāta galda spēles.

Kopējās projekta izmaksas ir 229 448 eiro, ko finansē "Interreg" Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības programma 2014-2020. gadam. Nedaudz par 125 000 eiro ir līdzfinansējums no Eiropas Reģionālās Attīstības Fonda.

Pēc LRTV sīēta sagatavoja
Irina ANTONOVA

Avots: Ludzas Zeme
Datums: 13-08-2021

Izzina bibliotēku darbību un iepazīst novadniekus

Aizvadītās nedēļas trešdienā — 11. augustā — notika nu jau piektais Cesvaines un Kraukļu bibliotēku rīkotais velobrauciens, kurā četrpadsmit bibliotēku draugi devās iepazīt un izzināt tuvākās apkārtnes vietas, ar kurām saistīti pazīstami un populāri latviešu tautas mākslinieki.

— Šāds velobrauciens tiek rīkots sesto reizi. Tā kā vienā gadā mums nesanāca doties šajā izzinošas braucienā, šogad bija pietā reize. Mūsu mērķis ir popularizēt bibliotēku darbību un vienlaikus arī piedāvāt cilvēkiem iespēju gan paplašināt savu redzesloku, gan aktīvi atpūsties un izkustēties. Vēlamies izglītot velobrauciena dalībniekus un iepazīstināt viņus ar mūsu novada pētniecību, — skaidro Cesvaines bibliotēkas bibliotekāre **Līga Čevere**.

Šādi velobraucieni uz bibliotēkām (*Cycling for Libraries*) tiek rīkoti arī starptautiskā mērogā, un tie ir aktuāli visiem bibliotekāriem, kā arī ikvienam interesentam. Šo velobraucieni laikā bibliotekāri nododas aktualitāšu apspriešanai un visām bibliotēkām nozīmīgu jautājumu risināšanai.

— Viena no mūsu velobraucieniem galapunkts ir bijusi arī Kārdaba, pārgalvīgākais brauciens bijis uz Doku Āta muzeju. Togad mazliet pārvērtējām savas spējas, bet, neskatoties uz lielo ceļagabalu, to tomēr pievācējām. Ļoti jauki ir tas, ka esam atraduši veidu, kā apvienot cilvēku informēšanu ar atpūtu un izkustēšanos. Šajos velobraucienos iepazīstam dažādu rakstnieku un dzejnieku — mūsu novadnieku — biogrāfiju, dzīves gaitas. Piemēram, šogad aplūkojām kinorežisora Ērika Lāča dzimto vietu, daudz ko jaunu uzzinājām par Kārķu skolas vēsturi, bet brauciens pats par sevi tika veltīts aktrises Elvīras Baldiņas 102. dzimšanas dienai — tieši tāpēc izvēlējamies doties velobraucienā 11. augustā, — atklāj Līga Čevere.

Kraukļu bibliotēkas vadītāja Larisa Maligna velobraucējus sagaidījusi ar interesantu izstādi un atklājusi līdz šim nezināmus faktus.

Šī velobrauciena laikā tika iepazītas kinorežisora Ērika Lāča dzimtās mājas, atklāts daudz jauna par Kārķu skolas vēsturi, bet brauciena akcents bija aktrises Elvīras Baldiņas dzimšanas diena.

Velobraucienā ik gadu piedalās nu jau pastāvīgi braucēji, kuriem šī aktivitāte ļoti iet pie sirds.

— Šogad velobraucienā devās četrpadsmit dalībnieki, drošības apsvērumu dēļ mūs pavadīja arī auto, lai būtu drošības izjūta, ja nu atgadās kas neparedzēts. Jāteic, ka ik gadu velobraucienā dodas aptuveni vienāds skaits cilvēku, dažu gadu ir bijis ap desmit, citu reizi piecpadsmit, bet vidējais rādītājs kopumā paliek nemainīgs. Braucienā dalībniekiem patīk izzināt, papildināt savu zināšanu krātuvi, savukārt bērni vairāk mīl sportot un nodoties aktīvai atpūtai, ko šo braucieni laikā arī ir iespējams darīt. Organizējot velobraucienus, mēs sniedzam iespēju cilvēkiem atklāt līdz šim nezināmo sava novada pētniecībā, — stāsta Cesvaines bibliotekāre.

Velobrauciena maršruts tiek plānots laikus, jo vispirms ir nepieciešams apzināt un izpētīt ceļus, pa kuriem iespējams nokļūt izraudzītajā galamērķī. Arī nākamā gada izzinošais velobrauciens tiks plānots

Velobrauciena dalībnieki priecājas, ka, piedaloties šajā aktivitātē, ir iespējams ne tikai izkustēties un baudīt aktīvu atpūtu, bet arī iegūt jaunas zināšanas.

AINARA TISA foto

jau laikus. Padomā jau esot daži galapunkti, bet par to vēl pārāgrī runāt sīkāk, jo vispirms jātiek galā ar izpēti darbiem. Dodoties velobraucienos, tā dalībnieki cenšas neizmantot šosejas, kur ir aktīva satiksme, bet gan izvēlas meža ceļus vai tādus, kur

nekursē daudz transportlīdzekļu. Nākamais velobrauciens tiek gaidīts ar nepacietību, atliek vien novēlēt, lai izdodas veiksmīgi pieveikt iecerēto maršrutu un atklāt vēl vairāk nezināmā, bet interesantā!

ZANE BIKOVSKA

Avots: Stars

Datums: 18-08-2021

Uzticīga grāmatai kā vērtībai

*Informācija: Rutta Jeromāne
Foto: no V. Riekstinas personīgā
arhīva*

Kādreizējai Viļakas pilsētas bibliotēkas vadītājai Virģīnijai Riekstiņai augstā skaista jubileja. Dzīves pavedienā iesieti septiņu gadu desmitu mezgli. Virģīnija dzimusi Viļakā 1951. gada 10. augustā. Mācījusi Viļakas vidusskolā (1958.-1969. g.).

Grāmata vecāku un pašas ģimenē vienmēr godāta un cienīta, tika abonēti un lasīti laikraksti un žurnāli.

Jau skolas gados bērnu bibliotēkas bibliotekāre Jāvusi Virģīnijai apkalpot mazos lasītājus un ieteikt kādu grāmatu.

Virģīnija Riekstiņa bibliotekāres gaitas uzsāka Viļakas bērnu bibliotēkā 1969. gadā. Profesijai nepieciešamās pamatzināšanas apguvusi, mācoties neklātienē Rīgas Kultūras un izglītības darbinieku tehnikumā. Pēc tam – studijas Latvijas Valsts universitātes Filoloģijas fakultātes Bibliotēku zinātnes un bibliogrāfijas nodaļā. Studiju laikā bija jālasa daudz latviešu un ārzemju literatūras, šīs zināšanas izrādījās vērtīgs guvums turpmākajā darbā. No 1973. gada līdz 1986. gadam Virģīnija bija pilsētas bibliotēkas vadītāja. 1986. gadā sāka strādāt Viļakas vidusskolā par sākumskolas skolotāju un bibliotekāri skolas bibliotēkā, kur nostrādāts līdz 2021. gadam. Tie bija bagāti gadi – daudz emociju, pārdzīvojumu un

gandarījuma. Bibliotekāre organizēja dažādus literārus pasākumus – konkursus, viktorīnas, literāro darbu dramatizējumus. Virģīnija bija Viļakas novada Skolu bibliotekāru metodiskās apvienības vadītāja un regulāri rūpējās par kolēģu darba iemaņu pilnveidošanu. Par savu darbu Virģīnija saka: “Esmu bijusi uzticīga grāmatai kā vērtībai un savas zināšanas un pieredzi veltījusi darbam ar lasītājiem, izglītojamajiem. Strādājot bibliotēkā, nav divu vienādu dienu. Labam bibliotekāram jābūt komunikablam, loģiski domājošam, labam psihologam, elastīgam, jo nereti nākas darīt vairākus darbus vienlaikus. Esmu informācijas nesējs, informācijas pārvaldītājs. Laiks ar grāmatu un saskarsme ar cilvēkiem ir daļa manas dzīves. Bibliotekāra darbs ir interesants, reizēm nenovērtēts”

Virģīnija regulāri apmeklē pasākumus kultūras namā un

publiskajā bibliotēkā. Viņai patīk rokdarbi, darbs dārzā, daudz laika tiek veltīts mazdēlam Edgaram, kad viņš ciemojas pie vecvecākiem. **Sveicam Virģīniju jubilejā! Lai vienmēr atliek laiks grāmatai un citām nodarbēm, kas priecē dvēseli un silda sirdi!**

Avots: Balvu Novada Ziņas
Datums: 10-08-2021

Par Talsu Galvenās bibliotēkas direktori apstiprina Ritu Alkšbirzi

16. augustā darba pienākumus sāks pildīt jaunā Talsu Galvenās bibliotēkas direktore Rita Alkšbirze. R. Alkšbirze līdz šim strādājusi Latvijas Universitātes atsevišķu fakultāšu bibliotēkās un ir gatava uzņemties jaunus izaicinājumus reģionālās bibliotēkas vadīšanā.

„Kandidēju uz šo amatu, lai gūtu jaunu pieredzi, to paplašinātu un mainītu līdzšinējo darbošanās lauku no zinātnu uz publiskās bibliotēkas vadī-

šanu. Talsu Galvenā bibliotēka atrodas ļoti skaistā ēkā un skaistā vietā, mans lielākais izaicinājums šajā amatā būs veidot kvalitatīvu saturu. Vēlos bibliotēku izveidot par daudzfunkcionālu pakalpojumu centru, kā arī piesaistīt tos iedzīvotājus, kuri līdz šim bibliotēkas piedāvātos pakalpojumus neizmanto,” atklāja R. Alkšbirze, uzsverot nepieciešamību ieguldīt darbinieku kvalifikācijas celšanā un motivēšanā.

Inita Fedko

Avots: Talsu Novada Ziņas

Datums: 10-08-2021